

DONATA MITAITĖ

Šitas kritikas apie šitą poetą...

Valentinas Sventickas, *Šitas Aidas, šitas Marčėnas*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2008, 195 p., ISBN 978-9986-39-539-3

Žvelgdami į pastarųjų dešimtmečių lietuvių literatūros mokslą, lengvai pastebime, kad monografijos apie klestinčius pusamžius lietuvių rašytojus rašomos ne labai noriai. Galbūt tik Valentinas Sventickas visą laiką elgiasi kitaip, toli gražu nelaukdamas, kol jį dominąs poetas bus įrašytas į klasikų: tokios savo laiku buvo jo knygos apie Alfonsą Maldonį ir Algimantą Baltakį, tokie yra ir *Keturi portretai* (apie Antaną A. Jonyną, Gintarą Patacką, Almį Grybauską ir Vytautą Rubavičių). Pirmieji du poetai gerokai už kritiką vyresni, ketvertukas – maždaug jo bendraamžiai, o ką tik Sventicko knygos sulaukęs Aidas Marčėnas – jaunesnis. Pastarasis faktas, žinoma, vertintinas labai pozityviai: kritikas, palankus jaunesnės kartos poezijai, neleidžia savajam žvilgsniui atbukti, o vertinimo kriterijams sustabarėti.

Pastaraisiais metais Sventickas parašė nemažai įvairių straipsnių ir recenzijų, tačiau jau kuris laikas buvo akivaizdus jo dėmesys Marčėno kūrybai. Marčėno, kaip vieno iš „ryškiausių naujokų“¹, pavardė atsirado 1991 m. Sventicko rašinyje, o 1994 m. užrašuose jis jau gana esmingai analizavo rinkinį *Dulkės*², vėliau recenzavo Šarūno Leonavičiaus ir Aido Marčėno knygą vaikams *Žmogaus žvaigždė*, poeto rinktinę *Eilinė*, prozinių apžvalgų, išvalgų ir peržvalgų knygą *Būtieji kartiniai*, poezijos rinkinį *Šokiai*. Sakytinė Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto tradicija, perteikianti jaunimui seniai susiformavusią ir, atrodo, iki šiol gyvybingą instituto valdžios nuostatą, teigia, kad būtent taip, nesiblaškant, o laipsniškai panyrant į dominančio autoriaus kūrybą reikia eiti didesnių darbų link. Sventickas save laiko ne literatūrologu, bet literatūros kritiku. Gal būta ir kitų priežasčių, tačiau man įtikinama atrodo prielaida, kad jis disertacijos negynė ir į literatūrologų luomą pereiti nepanorėjo iš principo: būti kritiku jam

1 Valentinas Sventickas, *Laisvė kurti ir laisvė turėti*, Vilnius: Mūsų knyga, 1998, p. 172.

2 *Ibid.*, p. 123.

tiesiog įdomiau. Literatūrologų rašiniai paprastai būna sausesni, griežčiau paklūstantys mokslinio darbo kanonams, preciziškesni, bet dažnai – ir nuobodesni. O Sventickas parašė dar vieną nenuobodžią kritiko knygą. Jau jos pavadinimas *Šitas Aidas, šitas Marčėnas* atrodo kiek geraširdiškai provokuojantis, tačiau iš tiesų – tai citata iš paties Marčėno eilėraščio.

Literatūrologinėms monografijoms, skirtoms vieno rašytojo gyvenimui ir kūrybai, dažniausiai būdingas nuoseklus chronologinis naratyvas, nors tokią nusistovėjusią struktūrą šiek tiek bandė griauti Vytautas Kubilius bei dar vienas kitas literatūros tyrinėtojas. Sventickas tiek *Keturis portretus*, tiek knygą apie Marčėną vadina monografinėmis studijomis, tarsi bandydamas kiek atsiriboti nuo akademinio žanro. Chronologija naujojoje knygoje *Šitas Aidas, šitas Marčėnas* nėra labai svarbi, kritikas ieško netradicinės struktūros ir iš esmės tie ieškojimai yra labai prasmingi. Knyga pradeda nuo mįslės ar žaismės, kurią slepia pats poeto vardas, o jis pasirodo esąs lemtingas: vienokie ar kitokie aidai beveik tampa vienu iš knygos leitmotyvų. Svarbiausius biografijos faktus Sventickas iš pat pradžių irgi susako, bet anaipol ne sausa standartine kalba, o pailiustruodamas neenciklopedine informacija: „Vėl stojo 1979 m. į Vilniaus konservatoriją studijuoti televizijos režisūros. Buvo priimtas kandidatu, motina kažin kaip sugebėjo atidėti šaukimą į sovietinę kariuomenę, po poros metų išmestas iš konservatorijos „už valkatavimą““ (p. 6).

Knygos skyrių tematika šiek tiek persikloja, rutuliojasi iš skyriaus į skyrių. Atskiros knygos dalies objektas gali būti poeto gyvenimo ir poezijos sandūros (skyrius „Metrikai‘ ir metrikai“), atskiras problemiškesnis rinkinys (pavyzdžiui, *Metai be žiogo*), Marčėno poezijos mįslės (skyrius „Kažkas“). Jie (kai kurie iš jų tiksliau vadintini skyreliais) nevienodos apimties, pavyzdžiui, „Banalybės“ – tik 4 puslapių. Vertinu kritiko drąsą išskirti šią temą, nors iš tiesų skyriuje anaipol negaudomos Marčėno poezijos banalybės, o pasitelkus platesnį ir ne vien lietuvių poezijos kontekstą svarstoma, kaip banalūs žodžiai geba nebanaliai sublizgėti naujame kontekste. Skyrių pavadinimuose esama žaismės ir intrigos, anaipol ne visada skaitytojas tik perskaitęs pavadinimą gali modeliuoti turinį. Pavyzdžiui, skyrius „Aidai“ iš esmės yra apie rinkinį *Dėvėti* (pavadinimas nevienprasmis ir visos galimos interpretacijos Sventickui įdomios), rašoma apie prasmingas ir ne tokias prasmingas bendrybes, sąlyčius su kitais poetais, bendraamžiais ir vyresniais, tačiau pabaigoje kritikas primena, kad ne tik žinomos, o todėl dėvėtos, mintys ar įvairių poetų kūryba ataidi Marčėno poezijoje, bet ir jam svarbūs darę

poveikio žmonės, ypač čia akcentuojami dailininkai Algimantas Kuras, Šarūnas Leonavičius, Vytautas Kalinauskas, Augustinas Savickas ir kiti. Skyriuje „Poetikos ypatumai“ irgi kalbama apie „aidus“. Viena netikėčiausių – kritiko atsekta modifikuota Maironio tradicija, sąlygota Marčėno poetinės prigimties. Poetus sieja abiejų mėgstamas anapestas, „sakralusis žodynas, dėmesys gamtai, universalijoms, klasikinėms lyrikos formoms“ (p. 94). Kritikas taip pat randa kitokių sąsajų ir jos įdomios, kaip įdomus ir jo perpasakotas toks Edmondo Kelmicko *Gorkynės* laikų (kitaip sakant, paskutinių sovietinių dešimtmečių, kai buvusioje Gorkio – dabar Pilies-Didžioji – gatvės erdvėje vyko aktyvus jaunimo gyvenimas) požiūris į poeziją: „Buities nebuvimas, asmens išnykimas, neapibrėžti plevėnimai tiesiog erzino, erzino jį tuo metu, tarkim, Vinco Mykolaičio-Putino lyrika“ (p. 45). Verta įsidėmėti kritiko konstataciją: „Viena svarbiausių išvadų, kurias dabar pasiūlo A. Marčėno ankstyvųjų eilėraščių skaitymas, – kūrėju jis tapo tada, kai prisijaukino *mirtį*. Tada ir gal dėl to“ (p. 63). Vadovaudamasis ne chronologine, bet savojo sumanymo logika Sventickas vis dėlto neapeina nei pirmojo rinkinio, nors specialiai jo neišskiria, nei pirmųjų kuo nors ypatingų kūrinių, pavyzdžiui, pirmojo eilėraščio be skyrybos ženklų; neapeina Marčėno „angelų“ ir daugelio kitų dalykų, palikdamas vietos poezijos mįslėms (ar esmei), kurių iki galo išaiškinti arba bent jau savąja kalba apibrėžti kritika negali. Paskutiniai pagrindinio knygos teksto (dar yra „Priedai“) sakiniai tokie: „Rašantis apie poeziją turi susitaikyti su pralaimėjimu Jai. Susitaikęs laimi“ (p. 171).

Sventickas užfiksavo daug Marčėno poezijoje skambančių aidų, tačiau aidai tam ir yra, kad kartais apgautų, suskambėtų ten, kur kritikas jų nelaukia, antai knygoje cituojamas „Eilėraštis, staiga atsivėrus durims“:

Labas vakaras tau. Ir užėik.

Mums abiem nepriklauso šis būstas.

Toliau komentuojama: „Štai tikrasis Marčėnas: ‚Labas vakaras tau. Ir užėik‘. Žodžiai, kuriuos *jis* atseit pasakė ir kiekvienas galėtume pasakyti (labas vakaras, užėik); ir du žodžiai, kurių šiokiadienių kalbai nereikia ir kurie ‚daro‘ poeziją, anapestą (*tau, ir*)“ (p. 90). Viskas teisinga, tik dar reikėtų pridurti, kad „Labas vakaras tau“ yra ne tik „šiokiadienių šnekos puiki imitacija“, kaip rašoma knygoje, bet ir citata iš Tomo Venclovos eilėraščio „Viskas būna ilgai, lyg dulkėto vandens panoramos“. Išgirstas ir atpažintas aidas poeziją daro įdomesnę,

praplečia jos prasmių lauką, nors reikia pripažinti ir tai, kad šiuolaikinėje, ir ne tik šiuolaikinėje, poezijoje dažnai anaip tol ne visus aidus pavyksta identifikuoti. Apskritai šioje studijoje Marčėnas suvokiamas kaip harmoningos pasaulėjautos poetas, gerai įvaldęs pačius įvairiausių poetinės kalbos registrus ir išsaugantis pagarbų santykį su tradicija.

Jau minėjau, kad Sventickui įdomūs ne tik literatūriniai, bet ir kitokie Marčėno poezijos kontekstai. Pačioje knygos pradžioje apžvelgdamas Marčėno poezijoje girdimus aidus, kritikas rašo, kad jie ateina iš „jo gyvenimo – labiausiai vaikystės, bet ir paauglystės, ir *Gorkynės* laiko, ir politinio lūžio, ir čia pat esančios dabarties. Jo tėvų, moterų, draugų (su pavardėmis ir vardais), gyventų vietų, gatvių, kavinių, gėrimų, durnyno, jo matytų filmų, girdėtos muzikos ir skaitytų knygų“ (p. 6). Apie visa tai knygoje bus kalbama, tiesa, santūriai ir taktiškai, bet vis dėlto pažeidžiant pernelyg rimtą ar, deja, kiek davatkišką, iš senų laikų ateinančią nuostatą nutylėti ir rašytojų, jei jie dar nėra nuėję toli į istoriją, mylėtas moteris, ir juodo gėrimo ar nelengvo nebegėrimo periodus, ir kitus panašius dalykus. Beje, Vytautas Kubilius mėgdavo prisiminti, kaip Algio Samulionio monografijos rankraštyje Balį Sruogą redaktoriai išgrūdo (Kubilius sakydavo „išjojo“) iš Miuncheno aludės, kaip iš nederančios lietuvių literatūros klasikui vietos. Sventickas, be kita ko, knygoje cituoja savo pokalbius su poetu daugeliu temų, tarp jų apie alkoholizmą (p. 108), į pasakojimą įpina ir beveik anekdotinius, tikėtina, dėl efekto kiek pagražintus epizodus, kaip, pavyzdžiui, šitą Marčėno pasakojimą, liudijantį ne tik finansines (ne duonai ir ne knygoms bent jau šiuo atveju pinigų ieškota) jaunų poetų problemas:

O kartą iš Vytauto Martinkaus skolinomės, pirmininko (Rašytojų sąjungos – V. S.). Gavom tris rublius. Nusileidžiam laimingi rašytnamio laiptais žemyn – jau nerandam to pinigėlio, pametėm. Vėl aukštyn, vėl tris gaunam, vėl žemyn ir vėl pametam. Trečią kartą nelipom, supratom, kad laikas pabaigti. (p. 42–43)

Tokios istorijos gražiai dera su kur kas rimtesniais pasakojimais ar dialogais su Marčėnu, su jo draugu Kelmicku apie ano meto, 9–10-ojo praėjusio amžiaus dešimtmečių, literatūrinio jaunimo gyvenimą, kad ir apie tą pačią *Gorkynę* su daugybe kavinių ir šiaip užėigų, kuri knygoje įvardijama kaip „socialinis kultūrinis reiškiny“ (p. 44). Jis, kaip daugelis ano meto reiškinių, jau nuėjęs į praeitį, pamažu dylantis net iš andainykščio gyvenimo liudininkų atminties, užfiksuo-

jamas Sventicko knygoje. Manychiau, kad per kelis skyrius išsitiesę pasakojimai apie paskutiniųjų sovietmečio dešimtmečių neoficialųjį jaunimo gyvenimą – itin vertinga knygos dalis. Reflektuojama pati Marčėno kartos situacija: jie nebenerėjo daryti kompromisų, kaip elgėsi Justino Marcinkevičiaus karta, tačiau suvokė esą sistemos visiškai atbukinti, nebeturį jėgų tikrai konfrontacijai su valdžia. Psichiatriinėje ligoninėje jie jaučiasi tarp savų, knygoje cituojami Marčėno žodžiai: „Žmonės ten buvo su savom problemom, bet atrodė, kad nenormalus pasaulis yra kitapus beprotnamio tvoros. Siurrealistinis pasaulis. Kokia baisi buvo santvarka! Beprotnamy jauteisi esąs tarp normalių savų žmonių“ (p. 36). Kartais kritikas pasako tai, ką žino iš tiesų turbūt vos keli žmonės, pavyzdžiui, knygoje spausdinama nuotrauka, kurioje Marčėnas sėdi ant malkų krūvos. Nuotraukos komentaras: „Džojos Gundos Barysaitės 1993 m. nuotrauka Rašytojų sąjungos kieme. Blokadiniais metais pirmininkas Vytautas Martinkus pats atsinešdavo malkų ir užkurdavo krosnį, kažkada šildžiusią ir kunigaikštienę Mariją Oginskienę“ (p. 157). Tokių lyg tarp kitko, neretai išnašoje pasakytų komentarų esama ir daugiau, antai sužinome, kad knygos *Žmogaus žvaigždė* piešinius dailininkas Leonavičius kūrė kaip iliustracijas „poeto Martyno Vainilaičio brolio eiliavimų rinkiniui. Iliustracijos taip pranoko eilėraščius, kad leidėjai sutriko. Ir ilgam“ (p. 61). Taigi Marčėnas rašė eilėraščius jau matydamas dailininko piešinius, todėl natūralu, kad *Žmogaus žvaigždė* laikomas dviejų lygiaverčių menininkų – dailininko ir poeto – kūrinium.

Į nereikalingą beletrizavimą Sventickas nenukrypsta niekada, jo istorijos paremtos dokumentais, pasakojimais ar prisiminimais, kurių nereikia išgalvoti, o reikia tik pastebėti ir reikiamoje vietoje įterpti į tekstą. Knygoje nieko kategoriškai neteigiama, nemanipuliuojama teorinėmis sąvokomis, jomis kritikas naudojasi tiek, kiek jam prisireikia samprotaujant ar lėtai skaitant eilėraščių. Visiškai logiška, kad būtent Sventickas 1987 m. inicijavo ir sudarė leidinį *Skaitykime kartu*. Sudarytojo žodyje, be kita ko, rašoma, kad „lyrikoje yra nekomunikabilumo apraiškų“, todėl

rinkinio parengėjai ir autoriai nevengia šviečiamųjų tikslų. Stengdamiesi parodyti, kaip gali būti suvokiamas sudėtingesnės poetinės kalbos kūrinys, aiškinamos naujų ieškojimų visuomeninės ir literatūrinės prielaidos. Kartu atidžiai pasižiūrima į paprastą eilėraščių – jo žavesio paslaptis.³

3 *Skaitykime kartu*: Eilėraščių interpretacijos, Vilnius: Vaga, 1987, p. 5.

Kritikui buvo ir tebėra svarbu, kad poezija ir potencialūs jos skaitytojai susikalbėtų; siekdamas juos suartinti, jis ir recenzuojamoje knygoje įdeda daug pastangų, nevengdamas netgi beveik pedagogo balsu pasakytų pasažų:

Literatūros kūriniai, cituojami kritikoje, ją skaitančiųjų paprastai nėra perskaitomi kaip literatūra. Kritikos suvokimo konvencija juos paverčia pavyzdžiais, analizės „instrumentais“, vertintojui tinkamais „patiekalais“. Šįsyk siūlyčiau sugrįžti prie cituoto fragmento ir perskaityti jį taip atidžiai, kaip skaitoma poezija. (p. 65)

Kartais tas pedagogo balsas demonstruoja visišką nepasitikėjimą skaitytoju (arba – nelygu, kaip pažiūrėsi – pernelyg didelį pasitikėjimą, manant, kad kritikos knygą skaitys nieko apie literatūrą neišmanantis žmogus) ir taip aiškina Marčėno poezijos rinkinio pavadinimą: „Priminkime vieni kitiems mokyklinės žinias. Williama Shakespeare'o *Hamlete* minimas Jorikas – karaliaus juokdarys“ (p. 125). Vienoje išnašoje cituojamas raštas apie girta poeto nuotykius, skirtas Rašytojų sąjungos Etikos komisijai. Knygos tekste tie ir panašūs nuotykliai komentuojami: „Prasitarimus apie asmenines dramas tuoj pasigriebtų žurnalistai, ir koks snukiamušio epizodas, girtas pasivaikščiojimas intelektualų posėdžio stalu arba istorija apie paveržtą iš kolegos žmoną išsidriektų per keturis *Lietuvos ryto* puslapius. Kam to reikia?“ (p. 151–152) Tokie komentarai, o jų esama ir daugiau, atspindi dar vieną iš neįkyriai prasimušančių kritiko bruožų – jo socialinį aktyvumą, norą bent bandyti šiek tiek patobulinti pasaulį; beje, visuomenės kritika buvo itin ryški jau cituotoje knygoje *Laisvė kurti ir laisvė turėti*.

Monografinėje apybraižoje *Šitas Aidas, šitas Marčėnas* Sventickas papasakoja vieną kitą autobiografinę istoriją, pateikia detalių, paryškinančių praėjusį laiką ir to meto patirtis, pats komentuoja savo rašymą: „Čia galima šį skyrių baigti. Bet lieka viena pastraipa, parašyta jį sumanius ir paveikusi analizės būdą. Skaitytojams teks susitaikyti su žinia, kad visas skyrius parašytas pirmiau parašius štai ką“ (p. 51) arba „Aprašysiu poetinės kompozicijos faktus kuo paprasčiau, vengdamas specialių sąvokų (ne visiems jos viską pasako, ir apskritai šiuo atveju taip bus geriau“ (p. 88). Kartais kritiko komentarai panašūs į jau minėtą nepasitikėjimą skaitytoju ar lengvą flirtą su juo: „Švelniakalbis A. Marčėnas šiandien sako, kad poetas turi būti dantingas. Ėdrus, viską sukramtantis (čia metaforos), ryžtingas“ (p. 119). Tai šiek tiek slegia, kaip ir kartais beveik parazitiniiais jo knygoje tampančių žodžių ar frazių, tokių kaip „Toliau“ ir panašių, tiesiog komentuojančių

rašymo eigą, gausa. Atrodo, kad autorius nelabai nori skirti savo šnekamąją kalbą – girdėję kritiką kalbant viešuose renginiuose lengvai atpažįsta jo intonacijas knygoje, ir tai gerai – nuo rašto kalbos, o jos vis dėlto bent šiek tiek turėtų skirtis. Apie tam tikrą flirtą su kolegomis ir skaitytojais, įžiūrimą Marčėno kritikos straipsniuose, Sventickas rašo: „yda, bet suprantama, simpatinga, kurianti draugiško dialogo konvenciją“ (p. 140). Mintis teisinga, bet kai flirtuojama per daug, darosi kiek įkyru ir pradedi ilgėtis tiesiog taupesnės kalbos. Esu įsitikinusi, kad būtent dėl per lengvo kalbėjimo, o ne iš nežinojimo yra atsiradę keletas apmaudokų klaidų, pavyzdžiui, kritikas, ko gero, geriau už jaunesnius literatūrologus išmanantis eilėdaros dalykus, juos kažkodėl vadina smulkmena (p. 92). Neįtikina toks eilėraščio „Klaida“ komentaras:

Vaikas pasislėpė – įsilipo į klevą ir neatsiliepė ieškomas, neišsidavė nė tada, kada visi ieškotojai išsiskirstė. Toliau eilėraštyje sakoma, kad tas klevas jau nukirstas. Galėčiau paminėti daugybę poetų, kurie čia būtų padėję tašką (ir nieko jiems negalėtume prikišti, prasmių gana). A. Marčėnas tęsia ir baigia taip: „o aš vis dar / slepiuosi jame.“ (p. 61–62)

Drįsčiau teigti, kad yra atvirkščiai: be tų dviejų eilučių kūriniui daug ką būtų galima prikišti, būtent jos banalų siužetą paverčia nebanaliu eilėraščiu. Akivaizdi klaida ir žodžio „ambivalentika“ (ji reiškia dvilypumą, prieštarumą) vartojimas šiame kontekste: „Eilėraščio visuma ir visais jo segmentais sakoma tas pats (ambivalentika), improvizuojant pasiekama preciziškos dermės, ir ji nevaržo laisvo išgyvenimų tekėjimo“ (p. 89).

Sventickas jaučiasi laisvas pažeisdamas įvairias normas, kurias literatūrologui būtų privalomos. Kartais atrodo, kad tie pažeidimai daromi bravūriškai, apsimentant, kad griežtos normos privalomos tik „akademikams“. Bet kaip ir, tarkim, poetinės kalbos „taisyklių“ pažeidimai eilėraštyje, kritiko pažeidimai kartais yra prasmingi arba bent jau niekam nekliudo, o kartais tai padaroma be reikalo. Antai visiškai nesunormintos knygos išnašos: kartais cituojama puslapio apačioje ir cituojamo veikalo bibliografinis aprašas surašomas įprastine tvarka, kartais tie duomenys įrašomi į tekstą, bet būna ir taip, kad nuoroda padaryta nelabai rūpestingai, todėl šis bei tas taip ir pasilieka neaišku. Nelabai funkcionalu poeto bibliografiją įmontuoti į pirmąjį skyrių (ji išspausdinta netgi ne pačioje skyriaus pradžioje, o tryliktajame knygos puslapyje), paskui, tiesa, eilėraščių

rinkinių pavadinimai dar kartą pakartojami išnašoje (p. 49), tačiau skaitytojas, paėmęs Sventicko knygą ir norėdamas sužinoti, ką ir kada Marčėnas išleido, šios informacijos nesuras taip lengvai, kaip surastų, jei bibliografija būtų tradicinėje vietoje knygos gale (šiuo atveju jos vieta vadinamuosiuose „Prieduose“). Kiek flirtuodamas, knygos autorius net bando savaip pagrįsti mokslinio darbo taisyklių nesilaikymą ir pasakoja, kad, nors profesorius Jurgis Lebedys, „preciziškas ir išmintingas mokslininkas“, mokęs: „ėmęsi rašyti visų pirma perskaitykite visa, kas tuo klausimu kitų parašyta“, tačiau jis, „saugodamas savarankišką suvokimą“, ne visada tai daręs (p. 76). Tačiau iš knygos ryškėja: deklaracijos ir realybė šiuo atveju gerokai skiriasi – skaitoma sąžiningai. Normos pažeidimas būna ir prasmingas, pavyzdžiui, „prie aptarto A. Marčėno eilėraščio kontekstų priešliekime tokią keistą A. Maldonio eilutę: ‚Ir medžiai bereikšmius lapus jau numėtė‘. Cituoju iš atminties, tai gal net geresnė žinia negu knygos ir puslapio nuoroda“ (p. 181). Aišku, kritikui, kuris yra išleidęs monografiją, skirtą Maldonio lyrikai, nebūtų buvę sunku poeto raštuose surasti citatą, bet laisvesnės formos knygoje mokslinės nuorodos nebuvimas šiuo atveju įrodo, kad cituotoji eilutė kritikui iš tiesų reikšminga. Laisvas kalbėjimas tarsi leidžia Sventickui nerūpestingai ką nors percituoti, pavyzdžiui, iš Terry Eagletono *Įvado į literatūros teorijas*; bet kuriam literatūrologijos doktorantui ar net magistrantui už tai tikrai nebūtų atleista.

Kalbant apie Sventicko knygą būtina pabrėžti, kad ji tiesiog graži: daug nematytų ir nebanalių nuotraukų, erdvus maketas, skaitytojo akis nepavargsta, greičiau patiria estetinį pasitenkinimą, žvelgdama į nepergrūstą knygos puslapį. Beje, kritikas dėmesingas ir Marčėno knygų išvaizdai. Šiuo atveju kartais pasigirsta profesionalaus leidėjo vertinimas. Su leidyba nesusijęs kritikas ar literatūrologas, be abejo, pastebėtų, bet vargu ar sugebėtų taip kvalifikuotai paaiškinti, kas, tarkim, knygoje *Metai be žiogo* blogai: „techninės išleidimo bėdos – klijuota, nesusiūta, brošiūra lūžta prie nugarėlės, puslapiai atsiskiria, krinta“ (p. 103). Knygą kaip visumą Sventickas mato ir tada, kai leidėjams pretenzijų neturi, o tiesiog komentuoja: „Pažvelkite į rinkinio *Dėvėti* (su dėvėtos kalbos ir dėvėtų pasaulių refleksijomis) viršelį ir skyrių iliustracijas. Jose – tikri A. Marčėno pirštų antspaudai. Tokia kriminalistika. Poeto ir dailininko – Romo Oranto“ (p. 126).

Sventicko psichoanalitiku pavadinto Haroldo Bloomo kvalifikacijos aiškiai platesnės (tik mokymo priemonėje ar šiaip apžvalgoje, skirtoje plačiam skaityto-

jų ratui, o toks iš esmės ir yra kritiko percituojamas Eagletono *Įvadas į literatūros teorijas*, galimi tokie vienprasmiai apibūdinimai), tačiau manyčiau, kad recenzuojamos knygos autoriui labai tinka šio amerikiečių literatūrologijos autoriteto mintis, išsakyta viename interviu:

Tie, kas perima kokią nors teoriją, paprasčiausiai imituoja kitą žmogų. Esu įsitikinęs, kad iš tiesų visa šio to verta kritika remiasi patirtimi. Patirtimi, įgyta mokant, skaitant, ta patirtimi, kurios žmogus įgavo rašydamas, o labiausiai – gyvenimo patirtimi. Tokia pat iš esmės asmeniška yra ir išmintis. Nėra jokio kito metodo, išskyrus tave patį.⁴

Sventickas nieko neimituoja ir nekartoja, jo metodas yra jis pats, kaip ir kiekvienas žmogus, unikalus ir todėl įdomus.

---

4 Jennie Rothenberg Gritz, “Ranting Against Cant”, *The Atlantic*, 2003 07 16, <http://www.theatlantic.com/doc/200307u/int2003-07-16>